

N. T. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΗΣΑΪΟΥ

Πλήν τῶν ἀπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου ἀνακαλυφθέντων Σερραϊκῶν χρονικῶν τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, ὡς τὸ περίφημον πλέον «Χρονικὸν τοῦ Παπασιναδινού», τῆς Ζητήσεως περὶ βουλκολάκων τοῦ μοναχοῦ Μάρκου, εἰς τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προστεθῇ καὶ τὸ παλαιότερον τούτων ἔργον τοῦ Πεδιασίμου «Ἐκφρασις περὶ τοῦ ἱεροῦ τῶν Φερρῶν», καὶ τινῶν ἄλλων χρονικῶν σημειώσεων ἐγκατεσπαρμένων εἰς διαφόρους κώδικας πλείστας τῶν ὁποίων συνεκέντρωσε ὁ Π. Πέννας καὶ περιέλαβε εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ κατὰ τὸ 1938 δημοσιευθέντος ὑπ' αὐτοῦ Χρονικοῦ τοῦ Παπασιναδινού, ὑπάρχουν ἀσφαλῶς καὶ ἕτερα τοιαῦτα εἰς βιβλιοθήκας μονῶν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀναμένοντα τὸν ἐρευνητὴν, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνασύρῃ καὶ ἀποδώσῃ ταῦτα εἰς κοινὴν μελέτην.

Περὶ τῆς σπουδαιότητος τούτων, ὡς φωτίζοντα πτυχὰς τῆς Σερραϊκῆς ἱστορίας, ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἀναφερθείσῃ εἰσαγωγῇ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Παπασιναδινού, ὁ κ. Πέννας διέλαβε ἤδη ἱκανά. Ὑφίστανται ὁμοῦ καὶ ἕτερα, δημοσιευθέντα ἤδη, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ παρέμεινον μέχρι σήμερον ἄγνωστα εἰς τοὺς ἐρευνητὰς—ἐλαχίστους δυστυχῶς—τῆς Σερραϊκῆς ἱστορίας.

Τοιοῦτον ἀποτελεῖ τὸ ὑφ' ἡμῶν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα ἐν μεταφράσει «Χρονικὸν Ἡσαίου τοῦ μοναχοῦ περὶ τοῦ Κράλη Βεληκασίνου» περιληφθὲν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Fr. Miklosich ἐκδοθεῖσαν ἐν Βιέννῃ συλλογὴν παλαιοσλαωνικῶν κειμένων ὑπὸ τὸν τίτλον «Chrestomathia Palaeoslovenica¹» κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα.

Τὴν ὑπαρξίν τούτου, τὸ πρῶτον ἐπληροφορήθημεν κατὰ τὴν μελέτην τῆς «Ἱστορίας τῶν Βουλγάρων, τοῦ διαπρεποῦς τσέχου ἱστορικοῦ C. Jirecek², ὁ ὁποῖος παραπέμπει εἰς τὴν ἀνωτέρῳ προμνησθεῖσαν συλλογὴν τοῦ Miklosich.

Περὶ τοῦ Ἡσαίου ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸν ΙΑ'. αἰῶνα οὐδὲν ἕτερον γνωρίζομεν πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἰδίου περὶ ἑαυτοῦ σημειουμένων εἰς τὸ χρονικόν του, μεταφράσαντος εἰς τὴν Σλαυικὴν τὸν Ἀγιασμόν τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου τῇ προτροπῇ τοῦ τότε μητροπολίτου Σερρῶν κυρ Θεοδοσίου, ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτον γίνεται γνωστὸς ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Ἡσαίου, ὡς ἱεραρχήσας περὶ τὸ 1371.

1. Fr. Miklosich «Chrestomathia Palaeoslovenica» Vindobonae 1854 σ. 72—76,

2. C. Jirecek «Geschichte der Bulgaren» Prag 1816. σ. 330,

Ἡ ἀξία ἐξ ἄλλου τοῦ χρονικοῦ τυγχάνει ὅλως ἔκτακτος, ὡς ἀναφερομένου εἰς τὴν μοιραϊαν διὰ τὴν μεσαιωνικὴν Σερβίαν μάχην τοῦ παρὰ τὸν Ἐβρον κειμένου Τζερνομιάνου, λαβοῦσαν χώραν τὴν 26 Σεπ)βρίου 1371 ἡμέραν Παρασκευὴν, γνωστὴν ἐκ τῶν τουρκικῶν κειμένων ὡς μάχη τοῦ Σίρφ Σιντουγί, τουτέστιν «ἦττα τῶν Σέρβων¹. καθ' ἣν ἐφονεύθη καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Βεληκασίνος.

Ἐντυπωσιακὴ εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἐν συνεχείᾳ λαβούσης χώραν ἐπελάσεως τῶν τούρκων.

Διὰ τὴν Σερραϊκὴν ἱστορίαν, τὸ χρονικὸν τοῦ Ἡσαίου ἐνέχει ἰδιαιτέραν ἀξίαν καθ' ὅσον ἀναφέρεται εἰς τὰς συνθήκας τοῦ κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην συμβάντος θανάτου ταῦ θεοσεβοῦς ἄρχοντος τῶν Σερρῶν Δεσπότη, Ἰωάννου τοῦ Οὐγκλεση.

Εὐτυχῶς παρὰ τὴν ἐν Ἀθήναις ἀκαρπον ἔρευναν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς Συλλογῆς τοῦ Miklosich, ἀνευρέθη αὕτη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Αὐστρίας, ἐν Βιέννῃ, ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ διὰ σπουδὰς εὐρισκομένου φίλου κ. Νέστορος Φωκᾶ, ὁ ὁποῖος προθύμως μετέβη καὶ τῇ αἰτήσει του ἔλαβεν φωτογραφίαν τοῦ κειμένου, ἃς μᾶς ἀπέστειλεν καὶ τὰς ὁποίας δημοσιεύομεν ἐν συνεχείᾳ διὰ τὰ ἔχη ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ὄψιν του τοῦτο αὐτούσιον καὶ εἰς τὴν σλαυωνικὴν.

Τὴν μετάφρασιν ἐξετέλεσε ὁ νέος Σέρβος Φιλολόγος Κατιčić, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζονται καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἰδιαιτεροὶ εὐχαριστίαι.

Θὰ ἦτο παράλειψις ἢ μὴ ἀναφορὰ τοῦ φίλου ἀριστοῦχου φιλολόγου κ. Π. Νικολοπούλου διὰ τὴν ἐν γένει συμβολὴν του εἰς τὴν παροῦσαν δημοσίευσιν.

ΗΣΑΪΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΑΛΗ ΒΟΥΛΚΑΣΗΝΟΥ

Πολλῶν γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου τε καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐν διαφόροις τόποις τὰ ἡμέτερα σθλαβικὰ γράμματα ἀσκησάντων τὰς θείας γραφὰς ἐκ τῆς πανσοφωτάτης καὶ καλλιέργου τε καὶ πολυτίμου Ἑλληνικῆς διαλέκτου μεταφράζοντες εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, καὶ ὀνομάτων αὐτῶν οὐ τοῖς ἀνθρώποις μόνον ὄντων ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τῶν ἐν Θεῷ ζώντων βιβλίῳ γεγραμμένων, αὐτῶν μὲν τούτων λίαν καθυστερῶν τῶν τε χρόνων καὶ τῆς δεινότητος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης γνώσεως τέχνης· μᾶλλον δὲ ἔτι τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν, πρὸς ἐσπέραν καὶ ἡλίου δυσμάς, τὴν ἑβδομηκονταετῆ λέγω ἡλικίαν καὶ τοῦ βίου τὸ τέρας τὸ τοῦ ἐμοῦ, συνέβη καὶ ἐμὲ ὀλίγον τῆς Ἑλ-

1. J. Hammer «Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας» μετάφρασις Κροκιδά, Ἀθῆναι 1872 σ. 202.

ληνικῆς γλώσσης μαθεῖν ὅσον δύνασθαι τὴν πολυτιμίαν συνεῖναι αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ ἕξ αὐτῆς εἰς τὴν ἡμετέραν μεταφράζειν δυσκολίαν· ἡ μὲν γὰρ Ἑλληνικὴ γλώσσα τὰ μὲν κατ' ἀρχὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐκεκαλλώπιστο καὶ ἐμεμεγάλυντο, τὰ δὲ ἐκαλλιεργήθη ὑπὸ διαφόρων τοῖς χρόνοις αὐτῶν φιλοσόφων, ἡ δὲ σθλαβικὴ γλώσσα ἡμῶν παρὰ τε τοῦ Θεοῦ καλὰ πεποιήται, ὡς πάντα, ἃ ἐποίησεν ὁ Θεός, καλὰ λίαν· ἀλλὰ φιλομαθῶν καὶ ἐν λόγοις φιλοτιμουμένων ἀνδρῶν καὶ δεινότητος, ὥσπερ ἐκείνη, οὐκ ἀξιόση. Μαθῶν δέ τι οὐ πολὺ μειζρόνων ὄντων ὡς ὑπ' ἐμοῦ κατορθωθῆναι οὐκ ἤθελον ἐγχειρῆσαι, τοῦτ' ἔστι μεταφράζειν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου εἰς ἡμετέραν κατὰ τὸ ρηθέν· ὑψηλοτέρων σεαυτοῦ μὴ ψαύσης μήτε ἐρευνήσης τὰ βαθύτερα σεαυτοῦ φοβούμενος καὶ τοὺς ἐν τε τῇ καινῇ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ βλέπων κολασθέντας, τοὺς τὰ θεῖα ἐν μεγαλαυχίᾳ ψαῦσαι τολμήσαντας· ἀλλὰ μέντοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγιωτάτου ἀνδρὸς καὶ φωτεινοῦ, τοῦ τῆς Θεοσωστού πολέως Σερρῶν Μητροπολίτου, τοῦ πανσεβαστοῦ κυρ Θεοδοσίου, μεταφράζειν ἠναγκάσθη καὶ ἐμοί γε ἐδόκει πρέπον εἶναι τοιοῦτῳ ἀνδρὶ δ' ἀγγέλων Διονυσίου τοῦ μεγάλου ἀγιασμόν δεξαμένῳ ἄνευ ἀντιρρήσεως πείθεσθαι ὡς ἀληθῶς θεοῦ ἀνθρώπου ὄντος, ἐὰν καὶ τις ἄλλος.

Ὁ γὰρ βίος αὐτοῦ ἡδὺς πρὸς τὸ ἀκούειν καὶ σωτηρίαν τε καὶ ὄφελος τῷ μιμουμένῳ παρέχων, οὐ γὰρ μόνον ἡ γλώσσα αὐτοῦ τῇ διδασκαλίᾳ ὠφέλιμος, ἀλλὰ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ πολὺ μᾶλλον τοῖς μιμουμένοις ὠφέλιμος καὶ γὰρ πρέπει τι ἀληθὲς εἰπεῖν : τὴν γλώσσαν εἶχεν οὕτως ὑπὲρ πᾶσαν σύγκρισιν ἐν τοῖς λόγοις καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἴσως δυσμίμητος, αἰ γὰρ κατὰ τὸν ἀπόστολον τὰ δεύτερα ἀφίοις πρὸς τὰ πρῶτα καὶ κλεινὰ ἐχώρει ἔργα. Καὶ οὗτος τὸ φωτεινόν τε καὶ τὸ φιλόδοξον καὶ τὸ φιλομαθὲς καὶ τὴν σοφίαν σὺν ἑλέῳ εἶχεν, ὥστε οὐ πολλῶν εἶναι δεύτερος. καὶ τοῦ μακαρίου ἐκείνου τούτοις καὶ ἄλλοις οὐ μικροῖς τῷ Θεῷ ἀρέσκοντος καὶ πολλοὺς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένοις διδάσκοντος οὐ τῇ τοῦ λόγου καὶ τῆς φρονήσεως ἀρετῇ πεποιθῶς τολμήσας, μὴ οὐκ καὶ ἂν οἶη τοῦτο, ἀλλὰ ὑπ' αὐτοῦ ὡς προεῖρηται ἀναγκασθεὶς καὶ ἐπὶ τοῖς θεοπέιστοις καὶ ἀγίαις προσευχαῖς αὐτοῦ ἐλπίζων ἠρξάμενη καὶ μετέφρασα τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀεροπαγίτην μετὰ βοθηθείας καὶ ἰλασμοῦ τοῦ ἀγίου τούτου δεσπότου καὶ ὑπερασπιστοῦ τοῦ ἐμοῦ. Καὶ ἄλλα πρὸ τούτων μετέφρασα καὶ μετὰ ταῦτα, ὅσα ἔδωκε ὁ δωροδότης Θεὸς ταῖς ἀγίαις προσευχαῖς αὐτοῦ. Ὁκνῶ δὲ εἰπεῖν, ὅτι μετέφρασα ἐγὼ τὸν ἅγιον Διονύσιον, εἴ καὶ μετέφρασα αὐτὸν αἶτε προσδεῖσθαι νομίζων μὴ τὴν Θεολογίαν ὕψους καὶ βραχυτάτης ἐν ἀγίοις σοφίας καὶ τὸ τῶν ἀμαρτιῶν σκότος εἶ ἐμαυτῷ συνειδῶς. Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο, τοῦ Ἁγίου Διονυσίου λέγω, ἐν καιροῖς ἄρχισα εὐφροσιν, ὅτε οἱ ἅγιοι ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ναοὶ ὡς ἐν παραδείσῳ ἦνθουν, ὡς κῆπος τις παρὰ πηγαῖς ἀφθόνως ἀρδευόμενος· εἰς πέρας δὲ ἤλθον ἐν καιρῷ ἀθλίῳ ἀθλιοτάτῳ.

Πότε ; Ὅτε θουμοῦ ἐπλήσθη ὁ Θεὸς ἐπὶ τοῖς τῶν πρὸς δύσιν μέρεσι

Χριστιανοῖς. Καὶ ἐξεστρατεύσατο ὁ δεσπότης Οὐγγλῆσης μετὰ ἀπάντων τῶν στρατιωτῶν, Σέρβων καὶ Ρωμαίων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κράλη Βουλκασήνου καὶ ἄλλων πολλῶν ἀρχόντων περὶ τοὺς ἐξήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν λογάδων, καὶ ἦλθον εἰς Μακεδονίαν ἵνα ἐξελάσωσιν τοὺς Τούρκους, οὐ φρονοῦντες, ὅτι τῇ θείᾳ ἀγανακίῃσει οὐδενὶ ἀντίστασθαι δυνατόν. Τούτους μὲν οὐκ ἐξέλασαν, αὐτοὶ δὲ ὑπ' αὐτῶν ἐφρονεύθησαν καὶ τὰ ὀστέα οὐτῶν ἐκεῖ ἔπεσον καὶ ἄθραπτα ἔμενον, καὶ μέγα πλῆθος, οἱ μὲν ξίφους ἔργον ἐγένοντο, οἱ δὲ ἠνδραποδίσθησαν, ὀλίγοι δὲ τὸν ὄλεθρον ἀπέφυγον. Καὶ τοιαῦτα κακὰ ἐπεχύθησαν κατὰ τῶν τῆς δύσεως πόλεων καὶ χωρῶν, οἷα οὔτε ὄτα ἤκουσαν οὔτε ὄμματα εἶδον. Μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρείου ἀνδρός, Οὐγγλῆση τοῦ δεσπότητος ἀναίρεσιν διεχύθησαν οἱ Ἰσμαηλιταὶ καὶ ἵπαντο ἀνα γῆν πᾶσαν ὥσπερ πιτηνὰ ἐν ἀέρι καὶ πολλοὺς Χριστιανούς ξίφει ἀνείλον, πολλοὺς ἠνδραπόδισαν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι λοιμῶ κατεστράφησαν ἀνελεήμονι τοὺς δὲ μὴ θανόντας λιμὸς ἀπέκτεινε. Τοιοῦτος γὰρ λιμὸς ἦν ἐν πάσαις ταῖς χώραις, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀπὸ τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου καὶ μετὰ ταῦτα Χριστὲ ἐλεῆμον μὴ γένοιτο, τοὺς δὲ λιμῶ οὐκ ἀναιρεθέντας λῦκοι, Θεοῦ κατανεύοντος, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιτιθέμενοι κατήσθιον. Οὐαὶ τῆς θέας τῆς ἐλεινῆς ἰδεῖν. Ἡ γῆ γὰρ ἐγένετο πάντων τῶν ἀγαθῶν ἔρημος καὶ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καὶ ἄλλων τε καρπῶν, αἵτε ἀρχοντος οὐκ ὄντος οὔτε ἡγεμόνος οὔτε διδασκάλου ἐν ἀνθρώποις οὔτε τοῦ λυτροῦντος οὔτε τοῦ σώζοντος, ἀλλὰ πάντες φόβου τοῦ Ἰσμαηλιτικοῦ ἐπλήσθησαν καὶ ἀνδρεία καρδίαι ἀνδρῶν νικητῶρων μετεβλήθησαν, εἰς καρδίας γυναικείων ἀσθενεστερῆς. Καὶ ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῖς τὸ γένος τῶν Σέρβοις ἀρχόντων, ἐβδόμης διατελοῦσης τῆς γενεᾶς, τέλος εὔθρεν. Καὶ ὡς ἀληθῶς τότε οἱ ζῶντες ἐμακάριζον τοὺς προαποθανόντας καὶ ἀξιόπιστος ὑμῖν γενοίμην λέγων, ὅτι οὐ μόνον ἐγὼ ὁ ἐν πᾶσι ἀμαθέστατος ἀλλὰ οὔτε ὁ ἐν Ἑλλησι σοφώτατος ἐκεῖνος ὁ Λιβάνιος οὐκ ἂν δύναίτο ἐν γραφῇ ἐξεικονίσει τὴν ἀνάγκην τὴν πῆσσασαν τοὺς πρὸς δύοσιν Χριστιανούς. Οἱ δὲ μεταγράψαντες καὶ ἀναγνωσόμενοι, ταύτην τὴν βίβλον, πάσης συγγνώμης ἀνάμεστοι ἔσθε καὶ ἄνευ μνησικακίας, εὐχομαι πρὸς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ νοήματός μου καὶ τὸ αὐτοῦ ἀτελές, καὶ ὑμεῖς γὰρ ἀνθρωποὶ ὄντες καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ὑποτεταγμένοι πάθει χάριν, ἀπὸ Θεοῦ χρῆζεσθε καὶ συγγνώμην ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ διὰ τοῦτο ἀξιώσατε καὶ ἐμὲ τῆς ὑμετέρας συγγνώμης τυχεῖν καὶ μετασχεῖν, ἀπὸ Θεοῦ εὐχόμενοι τὴν ἐπὶ μεταμελείᾳ τοῦ τῶν ἐμῶν ἀμαρτημάτων ἀβύσσου λύσιν.

Καὶ τὸ ὄνομα ἐμοῦ τοῦ κακοῦ ἐν μοναχοῖς εἰ μαθεῖν βούλεσθε, ἢ μὲν ἀρχὴ αὐτοῦ ὁ ἀριθμὸς ὀκτώ ἐστί, ἐν μέσω δὲ διακόσια καὶ ἐν, ἔνδεκα δὲ ἐπὶ τέλους (Η - ΣΑ - ΙΑ). Ἔτος δὲ τότε ἦν ζωοθ' ἰνδ. θ'. (1371) Τῷ Θεῷ τῷ δόντι καὶ ἐγχειρῆσαι καὶ τελειῶσαι κατανεύσαντι, δόξα καὶ προσκλήνυσις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενον εἰς τὴν Σλαβωνικὴν :

даште отъ незавѣштани въ цѣсарьское наше съкровиште въ вѣсѣхъ нашихъ градѣхъ на свободахъ тѣгда въ скорѣ отъпоуштати и възводити, и иже грѣкомъ по законумъ съдѣвати намъ въ вѣсемь, и аште тѣкъмо въ ракъскыиныхъ лицюхъ вси имѣнне бждѣтъ. аште же кѣто таковое законоположенне прѣзритъ, да не полоучитъ свокождинни своихъ юмоу грѣховъ.

XVIII. Песня мѣннихъ о крали Балкашинѣ.

По неже оубо мѣнози прѣдъ мѣнозѣми вѣрѣнныи и лѣтты и по различныиныхъ мѣстѣхъ обрѣтоша са въ словѣнскѣмь нашемь ѡзыцѣ, прѣлагающе божаствыиши писании отъ мѣнопрѣмждрааго и хждожаааго и зѣло скжпааго ѡзыка елннѣска въ нашъ ѡзыкъ, нуъ же имена не чловѣкы тѣкъмо вѣдома сжтъ, нъ въ кѣннгахъ наче живыиныхъ богомь написана сжтъ, нуъ послѣжде и лѣтты и наказаниеме и хждожествомь разоумьма елннѣскааго ѡзыка, ваште же докрьинни дѣлы, къ вѣчроу слънъчнааго дане захода, седморичнааго рѣкж вѣка и моюа жизни съкончании сълоучи са и мѣнѣ навъкижти мало грѣчскааго ѡзыка, толнко, елнко мошти разоумѣти скжпость того и тажѣсть прѣлагании отъ оного въ нашъ ѡзыкъ. грѣчскый бо ѡзыкъ ово оубо отъ бога испрѣва хждоженъ и пространъ вѣсть, ово же и отъ различныиныхъ по вѣрѣменехъ люсопрѣмждрьца оухъштрѣнъ вѣсть, нашъ же словѣнскый ѡзыкъ отъ бога оубо доврѣ сътворѣнъ вѣсть, по неже вѣса, елнки сътвори богъ, зѣло добра нъ оу-

лишениемъ люкоучинны люкочастивныхъ слока мжжнн хуьтрости, шкоже онъ, не оудостон са. колико оубо ашти отъ оного навькоухъ, не хотѣхъ коснѣти са сжштинихъ начи мине, рекъши прѣлагати отъ гръчьскааго ьазыка въ нашъ, по реченоуоумоу· высочайшнихъ тѣи не ништи, и гажечайшнихъ тѣи не испытоуй, боа са и оного, еже пострадаша и въ вѣтсѣѣмъ и въ новѣѣмъ писанни, нже прѣобндашти дръзостенѣ смѣша божьствныхъ прикоснѣти са. нъ облаче божьственнымъ смь мжжмъ прѣосваштеннымъ, глаголахъ митрополантомъ богосъпаснааго града Сѣра коуръ Оудоснемъ прѣчьствивнымъ прижждинъ быхъ на прѣбождинне, и въ лѣпотж мьнѣ бѣ таковоуоумоу мжжюу отъ ангѣла по велицѣѣмъ Дионисин посвѣштенне приемалъштоуоумоу безъ расжждини повнижти са, съ бо истинивъ божий чловѣкъ, ашти и кѣто дрѣугый. житие бо сладъко слышати съ имѣаше, съпаситѣльно же подражати и пользыно, не тѣкъмо бо ьазыка въ оученни имѣаше пользанъ, нъ и житие мѣного мѣножамъ подражаштинимъ пользыно, паче же подобаетъ ми истинивномъ рштити· жанко ьазыкъ оубо вѣнигда глаголати не оуподоулинемъ имѣаме, толико и житие вѣнигда теорити не постижимо, вьсигда бо и присьмо по апостолоу задѣнны оставаша, на прѣдѣнны дѣшнны вндѣнны простирааше съ. и сице сѣѣтлоу люкочастни и люкооучинни и прѣмждрости въ коупѣ съ милостививъ имѣаше, шко не мѣнозѣхъ быти въторый. и сице ономоу блаженоуоумоу си и нива во дала жанка, къ богоеужждинноу приходаштоу, и мѣногы смь сокоу дѣланывнни оучаштоу. азъ же не продъз-

нѣкъ ниже на своѣхъ крѣпость слова и разоума надѣла
са. не бѣди то. нѣ сила, шкоже рѣхъ, понжждѣнъ быкъ
и на того богооумолитѣльнѣнъ и сватѣнъ молитвѣнъ на-
дѣла са. почухъ и прѣложихъ сватааго Дионисни Пре-
опагита съ поспѣшнинеиъ и исходомъ или отъкоупомъ
сего сватааго ми владѣкъ и застѣпника. и нна прѣ-
жде сего прѣложихъ. и по семъ, желка всѣштерѣнъ сват-
тымни его молитвѣми дасть богъ. коѣ же са решти.
шко азъ прѣложихъ сватааго Дионисни, аште и прѣло-
жихъ его. съмаштрѣнъ непостижимжъ немалж кѣсотж
богословии и сватааго крайнѣжъ прѣмждрость. и тнж
своихъ грѣховъ доверѣ съвѣдѣ. кѣниж же снж. сва-
тааго Дионисни глаголюж. въ добра оубо вѣрѣмина почухъ.
егда божьствѣнѣнъ оубо црѣкѣви и Сваташ Гора раевн
подобнѣ цвѣтѣахж, шкоже нѣкънъ садъ при источьни-
цѣхъ прнсьно напашемъ съврѣшнхъ же тж въ зѣлѣн-
шиѣ всѣхъ зѣлнхъ вѣрѣминѣ. кѣгда: егда огнѣнъ
богъ христнвнѣнъ западннхъ странѣ. и подвиже де-
спотѣ Оуглаеша вса сръбьскѣнъ и грѣчьскѣнъ бола и
врата своего Бѣлѣкашннѣ краи и ннѣ вѣлѣмжжа мѣ-
ногы нѣкъде до шести десатѣ тѣсжштѣ избранѣ вой-
скы, и пондоша въ Македоннж на изгнаннѣ Тоурѣкъ,
не сѣднѣшѣ, шко гнѣвоу кожию никътоже моштѣнъ
протнѣж стати. тѣхъ оубо не изгнаша, нѣ сами отъ
ннхъ оуеннѣнъ быша, и тамо кости нхъ падоша, и не-
погребенѣ прѣкѣшѣ, и мѣногы мѣножѣство ови въ
острнѣ мѣча оумрѣша, ови же въ запаѣннннѣ вѣднн
быша, нѣцнн же и тоннзжѣшѣ прнндоша. и толнѣ
нжжда и зѣлолютнѣ облы вса градѣ и странѣ запа-

дѣньми, ѡанкы ни же оуши слышаста ни же очи видѣста. по оубиенни же мжжа сего храбрааго, деспота Оугаеша, просыпаша са Изманльтѣне и полетѣша по всей землѣ яко пѣтица по въздоуху, и овѣху оуко отъ хрстишнѣ мьчємь закалаахж, овѣху же въ заплѣнєннє отъвождаахж, а оставшннхъ съмрѣть безгодна пожа, отъ съмрѣти же оставшнн гладемь погоублєнн быша таковѣи бо глада бысть по всѣмь странама, мковѣ не бысть отъ съложннн мироу, ни же по тома, Хрсте милостнє, да бждѣте, а нхъже глада не погоуби, снхъ попоуштннємь божиємь вѣлцн ноштнєж и дѣннєж нападажште сѣнѣдлаахж. оубѣ, оумнлєнѣ позорѣ бѣ видѣти. оста землѣ всѣхъ добрынхъ поуста и люднн и скотѣ и ннѣхъ плодова, не бо бѣ кѣнѣза ни вожда ни наставннка въ людєхъ ни избавлєннштааго ни сплєсѣштѣаго, нѣ всѣ исплѣннша са страха изманантѣскааго, и срьдѣца храбраа доблѣствннхъ мжжнн въ жннѣ слабѣнншл срьдѣца прѣложнша са. въ то бо врѣма и плєма срьбьскынхъ господѣ, седмѣи мьнєж родѣ конѣца прнѣмѣтѣ. и въ нстннхъ тѣгда оублажаахж жнєн прѣжде оумрѣшннхъ, и вѣроуѣте мн, не азѣ, нже нвѣжда по всємь всємь, нѣ н онѣ прѣмждрѣи въ Слннѣхъ Днєаннє не бѣ могѣтѣ писаннємь прѣдѣставнтн нжда, мже постнжє хрстншнѣ западѣннхъ странѣ. хоташтѣи же оубо прѣпнсѣватн и прочнтатн снѣ кѣннєж, милостнєн и нєзасѣланнєн бждѣте, молаж са, моєи оума нємоштн и нєдостѣтѣкѣу, и самн, по нєжє и вѣ, члѣвѣцн и члѣвѣчьскымь подѣлєжаштѣ. трѣбѣоуѣтѣ милостн отъ бога и про-

штѣнны отъ чловѣкъ, проштѣнню своему и мѣнѣ сподобайтѣ, оу бога испрашаиште оставленнѣ бездѣлнѣ моего оказанства грѣхомъ.

И има же въ иноцѣхъ мѣнѣ хоудалаго аште хоштеши оувѣдѣти, начало томуу есть осморичное число, срѣда же двосѣтное и прѣвое, коньць же десатое съ единьнымъ наконьчаваетъ. а кто же тѣгда тѣчалше инститысѣшнѣное осмисѣтнѣное седмь десать и деватое, инднѣктиснѣ деватый, девѣшоуоумоу же благоуоумоу бооу и начати си и съврѣшнѣ благозволѣшоуоумоу слава, чѣсть и покланьннѣ въ бесконьчнѣмъ вѣкы, аминѣ.

XIX. Изъ Барълаама и Носафа.

Индийска глаголемая страна далече оубо отъстоитъ Егюпѣта, велика сѣшти и мѣночловѣчнѣна, обѣходима же есть моремъ и пѣчинами, по нмаѣ же и корабли ходати въ егюпѣтскыма части, по соуху же приелижають са къ прѣдѣломъ перьсакымъ, иже древле оубо идолъ инствоства омрачиша са тьмовъ, до коньца осквернѣни сѣшти и безаконьчнѣхъ приелижають дѣла хъ. игда же единороданъи сынъ божи, сынъ въ шдрѣ отъчи, своего създаннѣ не трѣпа зрѣти грѣхомъ поракштина, о семъ своимъ милосрѣднѣмъ прѣклоиъ са, иен са чловѣкъ по насъ развѣ грѣха, тѣгда и сваштинъи Ѳома въ индийскыма странѣ посланъи бысть, проповѣдалъ нмаъ спасанъи проповѣдъ, кооу же поспѣшьствоуѣштоу и слово оутврѣждаиштоу послѣдъ-